

Crtica

Vedran Rutnik

ESTETIKA EGZISTENCIJE
(prijateljski pokušaj nemogućeg)

1. Ljepota jest bivanje i bivanje jest ljepota. Ljepota je ljepota bivanja i bivanje je bivanje ljepote.
2. Nije pitanje što ljepota jest niti što bivanje jest, već je pitanje što je to što priječi uvid bivanja kao ljepote i spoznaju ljepote kao bivajuće.
3. Bivanje ne može biti stvar dokazivanja, jer kao ono bezuvjetno i bezodnosno ne podliježe relaciji ako-onda, kao ni principu uzročnosti.
4. Ljepota, jer je bivanje, ne može biti stvar umjetnosti, već jedino nepodržavajućeg odražavanja.
5. Zaborav ljepote je ne-bivanje kao odsutnost.
6. Ne-bivanje je proizvod uma kao počela razlike. Ne-bivanje nije ništa, ono je još-ne-bivanje ili više-ne-bivanje. Ono se nadaje ili kao zahtijevano, trebano, traženo bivanje, ili kao nepovoljno, neželjeno, neprihvaćeno bivanje. U oba je slučaja bivanje vezano uz volju za svrhom.
7. Ne ostvari li se, trebano bivanje je nemoćna volja, koja gledajući sebe kao promašaj, sebe održava. Ostvari li se ono je stvarnost, ali ne stvarnost bivanja, već stvarnost sebi prethodeće

volje za svrhom. Svrha, ostvarena ili neostvarena, sudjeluje u bivanju samo putem uma. Svoju stvarnost ona ima jedino u umu, čija ju djelatnost potvrđuje.

8. S obzirom da um proizvodi zaborav ljepote, u njemu nastaje opreka između lijepog i ružnog. Htijenje lijepog i ljubav prema lijepome ujedno je i nehtijenje ružnog i mržnja prema ružnome. Na taj se način lijepo i ružno razdvajajući suodređuju. S obzirom na to, niti lijepo niti ružno nije samostalno pa ni samodostatno. U oba slučaja pojavljuju se zajedno. U lijepom ružno se pojavljuje kao odsutno, u ružnom lijepo kao odsutno. Njihovo pojavljivanje je uvjetovano, što bezuvjetnost smješta onkraj uma - u samo bivanje.

9. S obzirom na umski proizvedenu suprotnost lijepog i ružnog, niti jedno od ta dva umska stanja, kao ni sam um kao njihova ujednost, ne može biti istovjetno s nepodijeljenim bivanjem. Isto tako, niti jedno ga stanje ne može odražavati, jer bivanje je ono što sve odražava, pri čemu ono odraženo iščezava.

10. Odnos lijepog i ružnog izraz je unutrašnje naravi uma. Um je u odnosu prema bivanju ono što zakriva bivanje. Njegovanje povjerenja u bivanje onkraj uma pokazuje takvo zakrivanje kao razotkrivanje obojeg.

11. Zakrivenost bivanja proizvodi polariziranu narav uma te time ujedno i privid polarizirane naravi bivanja. Zakrivenost bivanja nužno uzrokuje i zakrivenost uma.

12. Zakrivenost uma je dvojaka: 1) on se priviđa kao istina bivanja, 2) čime se polariziranost priviđa kao istina.

13. Samosvijest kao samorazotkrivanje uma otkriva njegovu polariziranu narav i sve umom proizvedeno kao svojinu uma. Motrenje naravi uma dodiruje i otvara bivanje kao motrenje samo. Motrenje prepoznaje djelatnosti uma kao sebi nesvojstvene.

14. Motrenje otkriva mogućnost umskog i ne-umskog motrenja.

15. *Umsko motrenje* ili umovanje je određivanje kao *posredno zahvaćanje*. U zakrivenosti bivanja um proizvodi mehanizme posredstvom kojih obuhvaća proizvedene stvari te njihovim oblikovanjem uspostavlja određenja stvari i razlike među njima. Stvari nastaju umskim rascjepom nepodijeljenog bivanja.

16. I um i bivanje u stvarima pronalaze jedino sebe same. I za um i za bivanje stvari su ono ništavno. Razlika je u sljedećem: um održava proturječje, sadržano u istovjetnosti stvarnosti i onog ništavnog, te održava sebe krećući se kroz svoje proturječje. Stvari mora svugdje i neprestano biti kako bi um kroz njihovo poništavanje mogao svugdje i neprestano stvarati i prevladavati svoje proturječje, odnosno sebe sama. S druge strane, bivanje je izvan polarnosti, time je izvan mogućnosti proturječja, a time i izvan kretanja koje razdvaja i sjedinjuje um sa samim sobom. Bivanje je utihnulo odražavanje koje ne održava, već razara ono što odražava.

17. *Umsko motrenje* je samoogledavanje uma. Ono je svjesno ili nesvjesno. Samosvjesni um zna da proizvedena svojstva nisu svojstva stvari već odraz njegovih vlastitih svojstava. Nesvjesnost je pridodavanje svojstava stvarima.

18. Ljubav uma prema samome sebi izraz je poništavajuće borbe sa ne-samosvjesno određenom stvarnošću. Pri tome se privid uma sastoji u nerazumijevanju takve stvarnosti kao umski proizvedene i takve borbe kao umski konstruirane. Apsurd uma leži u njegovoj samosvijesti kojom ne ukida samoga sebe: znajući sebe kao onog koji dijeli, um prihvaća podjelu kao istinitu. Um zna stvari kao svoje, ali pri tom znanju podliježe zaboravu koji proizvodi uvjerenje da se bori protiv stvari kao nečeg samostalnog i da ljubi sebe u suprotnosti spram onog kroza što se obnavlja. Uzrok tog zaborava je volja.

19. *Ne-umsko motrenje* ili svjedočenje je zrcaljenje kao *neposredno ustegnuće pred stvari*. Odražavanje kao sjajenje bivanja i njegova čistoća.

20. Dok god se potkrepljuje i održava u svojoj ljubavi, umovanje u podložnosti volji ne prestaje zakrivati bivanje. Ono postaje svjedočenjem tek uslijed nepodržavajućeg samoodražavanja.

21. Djelatnost svjedočenja pušta umovanje da iščezne tako što ga nepodržavajući odražava.

22. Djelatnost umovanja ili onemogućuje svjedočenje ili se pomoću njega samoogledava te tako iščezava.

23. Umovanje bez svjedočenja je ili sebenesvjesno umovanje ili samosvjesno samoodržavanje u zaboravu.

24. Svjedočenje bez umovanja je bivanje samo. Tama kao zaborav uma kojeg proizvodi samosvjesno samoodržavanje iščezava uslijed ustežućeg prodiranja sjaja bivanja u njega.

25. Odakle potječe um i koja mu je svrha, to je pitanje samosvijesti uma. U svjedočenju nema pitanja - samo čisto bivanje jest. Umovanje koje opstoji u zajedništvu sa svjedočenjem dovodi samoga sebe do pitanja o porijeklu vlastita pitanja i o volji za vlastitim pitanjem. Motreći svoje pitanje um motri svoju narav. U takvom motrenju pitanje iščezava te preostaje bivanje samo kao odgovor koji šuti te šuteći odražava upitanost.

Motrenje otkriva volju za znanjem kao princip samosvjesnog samoodržavanja. Ono otkriva znanje kao umski odnos prema bivanju, odnos koji je zakrivanje bivanja uslijed neznanja uma o sebi samome. S obzirom na narav uma takvo znanje nužno proizvodi ne-bivanje kao još-ne-bivanje ili kao više-ne-bivanje, tj. znanje kao misao koja odgovara stvarnosti, a koje nastaje redukcijom i fragmentacijom bivanja samog na ono što biva. Ali budući da um od stvari dobiva ono što sam u nju unosi, odnosno da stvar svoje porijeklo ima u umu, znanje ne može odgovarati stvarnosti, već je ono misao koja odgovara sebi samoj.

Takva je misao ujedno i stvarna i ne-bivajuća. Njezina ju stvarnost odvaja od bivanja. Odvajajući se od bivanja ona se ustoličuje u prividnu samostalnost, određujući samu sebe u razlici spram drugih suprotnih misli-stvarnosti jednako kao i u svezi sa sebi srodnim mislima-stvarnostima.

26. Prodirućim kretanjem nadilazeći ograničenost misli umovanje podržava njihovo proizvođenje. Dokinuće tog proizvođenja otpočinje razotkrivanjem volje za znanjem kao temeljnog pokretala umovanja. S obzirom da je umovanje hrana volje, volju se ne dokida borbom i prevladavanjem, već jedino utihnućem kao uskraćivanjem onog hranjivog. Onemoćalost volje rastapa um kao zakrivanje bivanja te bivanje sjaji sebe sama.

27. Bivanje kao ono neizrecivo postaje izvor izricanja. S obzirom da je takvo postajanje postajanje bivanja, a ne postajanje uma, postanak izvora djelo je neočekivana, bez-voljna i bez-umna obrata. Ipak, samo voljna zakonitost pažnje kao nepodržavajućeg odražavanja ima moć oblikovanja prostora za takav događaj. Onako kako volja koristi um, tako pažnja koristi volju. Onako kako se um samome sebi pričinja da nije ne-um, iako jest volja, tako se i volja samoj sebi pričinja da nije ne-volja, iako jest pažnja. Onako kako se kroz umovanje odvija bivanje kao stvaranje i razaranje volje, tako se kroz volju odvija svjedočenje kao utihnuće i sjajenje bivanja kao bivanja ljepote same.

(Slika: rađanje i umiranje zvijezda u apsolutnoj tišini univerzuma, kucanje srca u apsolutnoj tišini tijela, rađanje i umiranje misli u apsolutnoj tišini uma...)

Mrkiju za 29. rođendan